

Stockholms Handelskammare

Regeringskansliet
Näringsdepartementet

dnr N2017 /07438/FF

HK dnr 2017-0127

Stockholm den 6 april 2018

Remissyttrande avseende betänkande Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95)

Stockholms Handelskammare har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad remiss och önskar med anledning av detta anföra följande.

Behovet av att se över och utreda besöksnäringen har länge efterfrågats. Stockholms Handelskammare välkomnar det arbete som genomförts inom ramen för denna utredning.

Stockholms Handelskammare är en medlemsorganisation som tar borgmästarrollen. Vi belyser regionens största utmaningar, presenterar lösningar och bedriver projekt tillsammans med våra medlemmar för att stärka tillväxten och konkurrensen. Vi arbetar bland annat för att öka bostadsbyggandet, förbättra infrastrukturen, utveckla företags- och innovationsklimatet och öka talangattraktionen. Det är frågor som är avgörande för företag nu och i framtiden.

Vi arbetar dessutom aktivt med besöksnäringsspår och är en samlad arena och mötesplats för offentliga och privata aktörer inom näringen. Våra besöksnäringsluncher är en uppskattad mötesplats som samlar omkring 100 personer från näringen vid varje tillfälle.

Besöksnäringen är en nyckel till att skapa en attraktiv stad för att bland annat locka talanger och investeringar till regionen, men det är också en näring som skapar viktiga arbetstillfällen och ger många människor en värdefull möjlighet att ta sina första steg in på arbetsmarknaden.

I vårt remissvar till betänkandet "Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring" vill Stockholms Handelskammare särskilt föra fram följande aspekter:

En utvecklad samordning behövs för att främja tillgängligheten och skapa fler direktlinjer med flyg till Sverige.

Ett hållbart flyg knyter ihop stockholmsregionen med resten av landet.

Att Länsstyrelsen i Stockholms län tillsammans med Visit Stockholm finner nya lösningar för regional samverkan stärker regionens besöksnäring.

Kollektivtrafiken måste bättre fånga besöksnäringens behov för att stötta regionens destinationsarbete.

Stockholms ytterskärgård som världsarv eventuellt en möjlighet för besöksnäringen.

Att kulturella och kreativa näringar bör inkluderas i besöksnäringen.

Gårdsförsäljning har potential att utveckla besöksnäringen.

I en tjänsteintensiv region är flyget centralt

Handelskammaren vill lyfta vikten av en utvecklad samordning för att främja tillgängligheten och skapa fler direktlinjer med flyg till Sverige.

Besöksnäringen är den just nu snabbast växande basnäringen. Den består av en kedja sammansatta tjänster utförda av en rad branscher som hotell, restaurang, handel, kultur, sport och researrangörer och av transporter som flyg, sjöfart, järnväg och biluthyrning.

Branscherna står för en växande andel av exportvärdet i Stockholm, vilket speglar den starka besöksnäringen i regionen. En tredjedel av landets anställda i tjänsteexporterande företag finns i Stockholms län och nästan hälften av Sveriges tjänsteexportomsättning skapas i Stockholms län.

För att denna kedja av tjänster ska fungera är flyget helt centralt. Stockholms Handelskammare vill därför se fler internationella direktlinjer på Arlanda flygplats samt en utbyggnad av kapaciteten för flyget.

Enligt gällande exportstrategi ska det statliga turist- och investeringsfrämjandet stödja Swedavia i deras arbete med att etablera nya direktlinjer. Samarbetet menar Swedavia behöver utvecklas då det krävs en gemensam syn på vilka marknader som skall prioriteras, ett samordnat införsäljningsarbete samt koordinerade marknadsföringsinsatser på den aktuella marknaden. Detta i syfte att driva fler inkommande besökare och nyttja den potential som skapas i samband med en etablering och en förbättrad tillgänglighet.

Handelskammaren anser att detta betänkande i mångt och mycket lyfter betydelsen av Arlanda flygplats för besöksnäringen i Stockholmsregionen och Sverige, men brister i konkreta förslag på hur samordningen skulle kunna utvecklas för att tillgodose de behov som finns i form av fler direktlinjer.

Dessutom vill Handelskammaren gärna se att en smart hub för marktransporterna till och från Arlanda skapas. Det ska vara lätt att ta sig till Arlanda med flyg, men det behöver också vara lätt att ta sig därifrån med andra färdmedel.

Ett hållbart flyg minskar klyftan mellan stad och land

Handelskammaren ställer sig också bakom besöksnäringens branschorganisationer och företag som i inspel till besöksnäringens utredning lyft behovet av att arbeta för att snabbt komma till ett läge där flyget är hållbart, främst genom en omställning till biobränsle. Den nyligen införda flygskatten bidrar inte till den viktiga klimatomställningen, tvärtom talar mycket för att klimateffekten blir negativ.

Däremot försämrar flygskatten Sveriges konkurrenskraft, utan påtagligt positiva miljöeffekter. Det ökar avståndet mellan stad och land och flygskatten riskerar att vidga gapet mellan större städer och landsbygd.

Handelskammaren vill i detta yttrande påpeka vikten av att arbeta för att bättre knyta ihop stockholmsregionen med resten av landet och vill se en tydligare satsning på biodrivmedel i stället för en flygskatt.

Äntligen en regional besöksnäringssamordning

Handelskammaren anförde redan i inspelet till besöksnäringens utredning att det krävs samlade insatser för att stärka stockholmsregionens besöksnäring som draglok för svensk besöksnäring. Vi efterlyste politiska prioriteringar och inrättandet av en regional funktion med syfte att arbeta för att stärka hela regionen.

Vi ställer oss därför bakom utredningens förslag att ge Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att tillsammans med Visit Stockholm finna nya lösningar för regional samverkan.

Huvudstadsregionen spänner över många skilda geografiska lägen som både möjliggör och bestämmer förutsättningarna för besöksnäringens verksamhet. Regionen omfattar landsbygd, skärgård, storstad och en stor urban utbredning. Många besökare till regionen vill uppleva den mångfalden. Trots de skilda behov olika delar av regionen har saknar huvudstadsregionen i nuläget en regional funktion som främjar och håller samman besöksnäringen.

Handelskammaren anser att detta hämmar utvecklingen och begränsar besöksnäringens möjligheter att nå sin fulla potential. Givet den roll Stockholm har för hela den svenska besöksnäringen är denna fråga en nationell angelägenhet som kräver prioriteringar från politiskt håll. Den samverkansform som skapas måste få en tydlig roll, ett tydligt mandat samt resurser att driva arbetet framåt.

Länsstyrelsen är den enda regionala aktören i stockholmsregionen och Handelskammaren anser att det är utmärkt att länsstyrelsen tar ledartröjan i arbetet med en starkare regional samordning för att främja den regionala utvecklingen rörande besöksnäringen. Handelskammaren vill dock betona vikten av att uppdraget utformas ändamålsenligt för att undvika intressekonflikter med länsstyrelsens övriga uppdrag.

Handelskammaren ställer sig frågande till om Visit Stockholm med sitt nuvarande uppdrag har möjlighet att ta ansvar att samordna hela regionen då det är en kommunal organisation som ser till det kommunala intresset i första hand. Om detta arbete ska fungera måste Visit Stockholm få ett större regionalt mandat.

Prioritera nöjespendling för att stötta regionens destinationsarbete

Det är bra att utredningen uppmärksammar och resonerar kring det faktum att kollektivtrafiken har betydelse för besöksnäringen och dess företag. Detta nämns ofta som ett förbättringsområde av företrädare för näringen då olika typer av hinder sägs hämma näringens utveckling.

Handelskammaren kan inte nog betona vikten av detta. Just den fysiska tillgängligheten är en utmaning för många besöksnäringens aktörer i stockholmsregionen. Besökarna har problem att ta sig till och från besöksmålen på grund av dåliga kommunikationer.

Närheten till god kollektivtrafik är viktig för att öka den fysiska tillgängligheten till besöksmålen. Kollektivtrafiken måste därför i högre grad än i dag vara till för besöksmålen för att människor ska kunna ta del av utbudet. För att öka tillgängligheten till, och deltagandet i, bland annat regionens kulturliv bör det inte vara ett måste att äga en bil. Detta är så klart även viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv. Det ska vara snabbt, lätt och enkelt att som besökare nöjespendla i stockholmsregionen.

Många aktörer inom besöksnäringen och många besöksmål begränsas alltså i dag av att främst kollektivtrafiken inte anpassas efter besöksnäringens behov. I stockholmsregionen är det många gånger mycket tydligt att varken infrastruktur- och kollektivtrafikplanering eller stadsutvecklingen tagit besöksnäringens behov i beaktande. Det gäller såväl kollektivtrafiklinjernas sträckningar som avgångar under kvällar, helger och semestrar då resenärerna primärt reser i annat ärende än till och från arbetet. Detta drabbar såväl besökare till besöksmål (såväl boende i regionen som internationella besökare och besökare från andra län) som anställda inom besöksnäringen och begränsar näringens möjligheter att bedriva och utveckla sina verksamheter. Det är också en värdskafråga, eftersom det påverkar besökarnas upplevelser negativt.

Stockholms läns landsting, som ansvarar för den regionala kollektivtrafiken i stockholmsregionen, har tidigare uttryckt att de endast prioriterar sitt uppdrag att leverera kollektivtrafik för invånarnas behov av arbetspendling. Följden har blivit att både invånarnas och besökarnas möjligheter att ta sig till besöksmålen begränsas, vilket medför ökade kostnader både för anställda, arbetsgivare och klimatet.

Handelskammaren anser att det krävs ett förtydligande av uppdraget till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna med uppdrag att även tillgodose både tillfälliga besökare samt stockholmsregionens invånarens resebehov på fritiden.

Vi ställer oss därför bakom utredningens förslag att Tillväxtverket i samverkan med Trafikverket och efter samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och företrädare för regioner och besöksnäringen undersöker hur kollektivtrafikmyndigheterna bättre kan fånga besöksnäringens behov, och om detta kan ske genom utökad samverkan eller om lagstiftningens tillämpning och utformning behöver ses över.

Stockholms ytterskärgård som världsarv - en möjlighet för besöksnäringen?

En tillgänglig naturmiljö kan sägas vara en infrastruktur- och resurstillgång för besöksnäringen. Idén om att göra Stockholms yttre skärgård till ett världsarv har på senare tid väckts i olika sammanhang. I dag saknas ett framtidsorienterat perspektiv och konstruktivt helhetsgrepp för att utveckla en levande skärgård i stockholmsregionen.

Handelskammaren är av uppfattningen att idén är mycket spännande och intressant. Dels på grund av möjligheten att göra skärgården till ett mer lockande och attraktivt besöksmål och dels som plattform för ett utvecklat företagande.

Vi har ännu inte tagit ställning i sak, men ställer oss positiva till att undersöka för- och nackdelar med vad en världsarvsstatus skulle innebära för utvecklingen i skärgården.

Utredningens föreslår att Riksantikvarieämbetet i samarbete med Tillväxtverket i nära dialog med Världsarv i Sverige och Naturvårdsverket utvecklar en plan för hållbar besöksmålsutveckling av världsarven i Sverige. Handelskammaren ställer sig bakom detta förslag.

Inkludera kulturella och kreativa näringar i besöksnäringen

De kulturella och kreativa näringarna är väl utvecklade inom Stockholms län och med både europeiska och svenska mått mätt en hög andel av arbetsmarknaden. I stor utsträckning är dessa näringars verksamhet en viktig del i regionens besöksnäring. Ett konkret exempel är de kulturevenemang i stadsmiljön under Stockholms Kulturfestival där Handelskammaren är huvudsponsor. Förställningen Place des Anges 2016 lockande många internationella besökare som också uppgav att anledningen till resan var just denna föreställning.

Såsom det uttrycktes i denna utrednings uppdrag grundas mycket av besöksnäringens utmaningar i dess fragmentiserade strukturer. Ett fåtal stora, men huvudsakligen små aktörer inom en rad olika områden har inte hittills resulterat i en tydlig politik för att stärka besöksnäringen.

Som Handelskammaren påpekade i tidigare inspel var det tydligt i utredningens uppdrag att det fortfarande finns en allmänrådande otydlighet kring vad som omfattas i begreppet besöksnäring. Branschorganisationen Visita har länge arbetat för att öka näringens synlighet. Dessa ansträngningar

har dock helt naturligt endast omfattat hotell- och restaurangnäringarna. I utredningens uppdrag nämndes besöksnäring, naturturism och kulturturism som skilda näringar. Det visar att det i mångt och mycket är en perceptionsfråga som styr uppfattningen om vad som utgör svensk besöksnäring.

För att tillvarata synergierna mellan olika områden inom besöksnäringen är det viktigt att även från politikens sida anamma ett större perspektiv och inkludera kulturella och i relevanta fall även kreativa näringar. En gemensam politik som främjar samverkan och inkluderar både kulturella och kreativa näringar kan bidra till att bryta ner de murar som ofta begränsar möjligheterna att utveckla näringens fulla potential.

Handelskammaren ser därmed med tillförsikt på utredningens förslag om att Tillväxtverket inom ramen för befintligt uppdrag och i samarbete med Kulturrådet får i uppdrag att kartlägga och beskriva samband och synergier mellan kulturella och kreativa näringar och besöksnäringen, kommunicerar resultatet och ger förslag på insatser som stödjer regionalt tillväxtarbete inom detta fält.

Gårdsförsäljning har potential att utveckla besöksnäringen

För att en region ska leva och utvecklas positivt krävs fler arbetstillfällen i närtid. Positiv utveckling handlar inte bara om att locka företag och myndigheter att flytta till regionen, utan också att befintliga invånare lockas att starta och driva egna verksamheter. Ett positivt lokalt företagsklimat samt kreativitet, entreprenörsanda och optimism hos befolkning och beslutsfattare i är av stor betydelse för att utveckla landsbygden, även i huvudstadsregionen och de mindre städerna i Sverige. Här finns stor potential att utveckla besöksnäringen.

Det svenska restaurangutbudet och dess kvalitet har under de senaste årtiondena utvecklats och Sverige stoltserar nu med både restauranger och kockar av yttersta världsklass. Sverige har blivit ett mat- och dryckesland med allt fler livsmedelsproducenter både på landsbygden och i städerna.

De senaste decennierna har antalet alkoholdrycksproducenter skjutit i höjden och i dag beräknar Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) att motsvarande närmare 2 500 personer arbetar inom den småskaliga dryckesproduktionen, enligt den nyligen publicerade Dryckesbranschrapporten.

Sverige är det enda land i EU där gårdsförsäljning inte är tillåtet. Det har i Finland visat sig att det går att kombinera en alkoholpolitik likt den svenska med dryckesmonopol samtidigt som gårdsförsäljning är tillåtet. Gårdsförsäljning skulle skapa en möjlighet för Sverige att utvecklas ytterligare som mat- och dryckesdestination.

Dryckesproducenter skulle på det sättet kunna bidra till att Sverige ytterligare kan profilera sig som en måltidsdestination i världsklass och betyda mycket för besöksnäringen. Internationella erfarenheter visar att arbeten inom

dryckesbranschen genererar betydligt fler arbetstillfällen inom besöksnäringen.

Termen gårdsförsäljning kan dock vara något missvisande eftersom det finns lokala producenter även i urban miljö. Handelskammaren vill betona detta, men har valt att använda den vedertagna termen, men även här finns behov av att se den fullständiga bilden i stället för att särskilja stad och landsbygd.

Handelskammaren ser glädjande på att utredningen lyfter denna fråga och gör bedömningen att möjligheten till gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker skulle gynna utveckling av företagande, sysselsättning och måltidsturism positivt även i Sverige.

FÖR STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE

Lotta Andersson
Utredare